

Розділ 4

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС. КРИМІНОЛОГІЯ. КРИМІНАЛІСТИКА

УДК 343.231

С. В. Албул,
К. Н. Манойленко

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ПРОБЛЕМ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ ТУРИСТІВ В УКРАЇНІ

Вивчено питання наукової розробленості проблем протидії злочинам проти власності туристів в Україні та основних напрямів їх наукових досліджень. Проаналізовано основні положення сучасних наукових розробок у галузях кримінального права, кримінології, криміналістики, теорії оперативно-розшукової діяльності. На підставі аналізу сучасних поглядів, результатів особистого дослідження подано власне ставлення до означеного питання та запропоновано якісно нові підходи до визначення перспективних напрямів протидії злочинам проти власності туристів в Україні.

Ключові слова: злочинність; злочини проти власності; мотиви вчинення злочинів; оперативно-розшукова діяльність; протидія злочинам; туристи.

Постановка проблеми. Євроінтеграційний курс політики сучасної України супроводжується підвищенням зацікавленості іноземних країн до нашої держави. Така зацікавленість виявляється у всіх напрямках, одним з яких є туризм. Водночас протигаю позитивним процесам інтеграції України виступають деструктивні чинники, одним з яких є сучасна злочинність, яка характеризується високим рівнем, несприятливою динамікою та структурою. Зауважимо, що одним із міжнародних критеріїв оцінювання рівня цивілізованості держави, утвердження в ній європейських цінностей і демократичних ідеалів є стан законності та правопорядку, захищеність громадян від злочинних посягань. У наведеному контексті особливого значення набуває питання безпеки перебування туристів в Україні.

Науковці стверджують, що сучасні кількісно-якісні зміни показників злочинності в Україні обумовлені низкою чинників – соціально-економічного, політичного, військового характеру [1, с. 14].

Економічна нестабільність, правовий нігілізм, незадоволення населення результатами реформ у соціально-економічній сфері, слабкість правоохоронної системи тощо. Всі ці та інші фактори в умовах проведення антитерористичної операції (гібридної війни), яка супроводжується неконтрольованим обігом вогнепальної зброї та вибухівки на території держави, призводять до кардинальних змін у характері злочинних посягань загально кримінального спрямування у бік підвищення агресивності. Аналіз статистичних даних свідчить, що значний масив продовжують складати злочини проти власності – крадіжки, грабежі, розбої та вимагання. За період 2012–2016 рр. на території України було зареєстровано 232368 грабежів, 41298 розбоїв та 3648 вимагань [2]. Погоджуємося з думкою науковців, які стверджують, що злочинність проти власності сьогодні є однією з найбільших загроз для системи внутрішньої безпеки, життя та здоров'я, майна громадян будь-якої держави [3, с. 23].

Стан дослідження. Проблемними аспектами протидії злочинам проти власності займалися низка науковців – фахівці у галузі кримінального права, криміналістики, кримінального процесу, кримінології, оперативно-розшукової діяльності тощо. Аналіз їх наукових здобутків свідчить про значний внесок у формування напрямів протидії цим злочинам.

Зокрема проблеми протидії злочинам проти власності досліджувалися у працях С. В. Албула, А. В. Андрушка, А. М. Бабенка, А. В. Баб'яка, В. С. Батиргарєєвої, А. Ф. Белінського, Б. М. Головікіна, С. В. Дьоменка, В. П. Захарова, І. В. Іваненка, М. Г. Колодяжного, М. Й. Коржанського, П. С. Матишевський, С. В. Нікітенка, Д. Й. Никифорчука, Д. В. Петрова, О. О. Подобного, О. М. Поповича, М. В. Стащака, В. В. Тіщенко, В. І. Холостова, В. В. Шендрика, Н. В. Яницької та багатьох інших науковців.

Метою статті є аналіз сучасного стану наукової розробленості проблем протидії злочинам проти власності туристів в Україні та окреслення перспективних напрямів такої протидії в сучасних умовах.

Виклад основних положень. Різномасштабність цієї проблеми пояснює багатобічність наукових розробок. Наприклад, С. В. Албул у дисертації «Кримінологічна характеристика корисливо-насилювальних злочинів відносно іноземних громадян» досліджує комплекс питань щодо етіологічних, феноменологічних особливостей та закономірностей корисливо-насилювальних злочинів відносно іноземців в Україні; вивчає природу, закономірності й особливості віктимізації та віктимності іноземців в Україні. Науковцем детально роз'яснено комплекс питань теоретичного і практичного характеру, пов'язаних

з розробкою організаційно-правових заходів боротьби зі злочинністю стосовно іноземців, подано кримінологічну характеристику корисливо-наси́льницьких злочинів щодо іноземних громадян в Україні, розкрито їх чинники, рівні, структуру та географію, викладено аналіз стану латентності, а також розкрито відомості щодо особи злочинця та жертви злочину [4]. У дисертації, а також у низці наукових праць («Насильство при вчиненні корисливо-наси́льницьких злочинів проти власності»; «Корисливо-наси́льницькі злочини відносно іноземців в Україні: кримінологічний аналіз» тощо) С. В. Албул, досліджуючи особливості вчинення корисливо-наси́льницьких злочинів відносно іноземців в Україні, розглядає й кореляційну залежність динаміки таких злочинів від рівнів міграційних процесів, виокремлює їх регіональну специфіку, що дещо стосується й предмета нашого дослідження.

Загальним питанням запобігання злочинам у туристичній галузі присвячена ґрунтовна монографія А. В. Андрушка «Злочинність у сфері туристичного бізнесу: кримінологічна характеристика та запобігання» (2016 р.) [5]. Дослідження В. С. Батигарєєвої були присвячені питанням кримінологічної характеристики та попередження розбоїв, поєднаних з проникненням у житло [6]. Свою чергою, сфера наукових інтересів Б. М. Головкіна охоплювала феномен, детермінацію та напрями запобігання корисливої наси́льницької злочинності в Україні [7]. Питанням, що стосуються кримінологічного аналізу злочинів проти власності, їх ознак, детермінації та соціальної обумовленості присвячені ґрунтовні праці таких науковців, як А. Ф. Белінський та М. Й. Коржанський («Корислива злочинна діяльність», 1998 р.) [8], С. В. Нікітенко («Профілактика корисливих та корисливо-наси́льницьких злочинів, скоєних жінками на тлі наркоманії», 2004 р.) [9], О. М. Попович («Кримінологічна характеристика групових корисливо-наси́льницьких злочинів та їх попередження органами внутрішніх справ», 2000 р.) [10].

Кримінально-правовим аспектам кваліфікації та відповідальності за злочини проти власності присвячені роботи В. А. Владимірова і В. І. Холостова [11]. Проблемним аспектам кримінально-правового та кримінологічного аналізу окремих видів злочинів проти власності присвятили свої наукові доробки такі вітчизняні вчені, як С. В. Дьоменко («Вимагання: кримінально-правовий та кримінологічний аналіз», 2006 р.) [12], І. В. Іваненко («Бандитизм: кримінологічне та кримінально-правове дослідження», 2003 р.) [13], М. Г. Колодяжний («Кримінологічна характеристика та запобігання вимаганням, поєднаним із насильством», 2010 р.) [14], Д. В. Петров («Кримінологічна характеристика та запобігання грабежам і розбоям, що вчиняються непо-

внолітніми у громадських місцях», 2015 р.) [15], Н. В. Яницька («Групова корисливо-насильницька злочинність молоді і її попередження», 2000 р.) [16].

Вагомий внесок у вирішення актуальних проблем протидії злочинам проти власності у різні часи зробили вчені-криміналісти та процесуалісти – Ю. П. Аленін, Б. Ю. Бистрицький, І. Л. Калімбет, П. К. Кривошеїн, Ю. А. Кричун, В. М. Мельничок, В. В. Тіщенко, А. В. Хірсін, Г. В. Щербакова та інші. Серед вітчизняних науковців-криміналістів варто виокремити праці таких вчених, як Ю. П. Аленін («Про класифікацію очагів корисливо-насильницьких злочинів», 1993 р.) [17], П. К. Кривошеїн («Розслідування розбійних нападів», 1990 р.) [18], В. В. Мельничок («Розслідування вимагання в сучасних умовах», 1998 р.) [19], які присвячені питанням комплексного криміналістичного аналізу корисливо-насильницьких злочинів та методам їх розслідування на той час.

На наш погляд, особливої уваги, з огляду на предмет нашого дослідження, заслуговують наукові праці професора В. В. Тіщенка – «Криміналістична характеристика корисливо-насильницької злочинної діяльності» (1993 р.), «Правові та організаційні можливості використання відомостей, отриманих в ході оперативно-розшукових заходів, для розкриття корисливо-насильницьких злочинів» (1996 р.), «Механізм вчинення корисливо-насильницьких злочинів» (2000 р.), «Корисливо-насильницькі злочини: криміналістичний аналіз» (2002 р.) та дисертації на здобуття наукового ступеню доктора юридичних наук «Концептуальні основи розслідування корисливо-насильницьких злочинів» (2003 р.) [20]. Серед значних доробок науковця варто виокремити розроблення поняття криміналістичної характеристики злочинів проти власності, аналіз її структури та елементів (суб'єктів, об'єктів, обстановки та механізму вчинення), вироблення теоретичної концепції та принципів розробки приватних методик розслідування таких злочинів. Водночас розслідування розглядається автором як системна інформаційно-пізнавальна діяльність та як діяльність організаційно-управлінська. Крім того, знайшли свого подальшого розвитку такі напрями, як криміналістичний аналіз слідчих ситуацій (оцінка первинної інформації, висування та перевірка версій тощо), вирішення типових завдань початкового етапу розслідування, організація взаємодії слідчих з оперативними підрозділами, програмування подальшого етапу розслідування тощо.

Заслужують на увагу й дослідження, підготовлені Ю. А. Кричуном «Основи виявлення та розслідування корисливо-насильницьких злочинів» (2005 р.) [21], А. В. Хірсином «Криміналістичне забезпечен-

ня розслідування корисливо-насильницької організованої злочинної діяльності» (2006 р.) [22] та Г. В. Щербаковою «Початковий етап розслідування розбоїв, вчинених з метою заволодіння приватним майном громадян» (2006 р.) [23]. Також зазначимо, що вказані наукові праці стосовно процесуальних особливостей розслідування злочинів проти власності та його криміналістичного забезпечення були підготовлені за часів чинності старого Кримінально-процесуального кодексу України. За період чинності Кримінального процесуального кодексу України, прийнятого Верховною Радою України 13 квітня 2012 р., підготовлені наукові дослідження Б. Ю. Бистрицького «Розслідування грабежів, учинених неповнолітніми» (2016 р.), І. Л. Калімбета «Розслідування групових корисливо-насильницьких злочинів неповнолітніх» (2017 р.), які, хоча і враховували положення нового процесуального закону, але стосувалися лише певної категорії кримінальних правопорушень.

За різні часи питанням організації і тактики протидії злочинам проти власності були присвячені праці багатьох науковців у галузі оперативно-розшукової діяльності, серед яких слід виокремити таких докторів юридичних наук: К. В. Антонов, О. М. Бандурка, В. О. Біляєв, М. П. Водько, В. Я. Горбачевський, М. Л. Грібов, Е. О. Дідоренко, В. П. Захаров, І. П. Козаченко, Д. Й. Никифорчук, В. Л. Ортинський, О. О. Подобний, М. Б. Саакян, М. В. Стащак, В. Є. Тарасенко, Р. В. Тарасенко, В. В. Шендрик. Окремим оперативно-розшуковим аспектам вказаної проблематики присвячені роботи А. В. Баб'яка, В. А. Грабельникова, О. О. Дерев'ягіна, О. І. Козаченка, А. Г. Лісового, В. Б. Любчика, О. В. Нікітіна, В. В. Приловського, В. М. Рудіка, В. М. Сілюкова, В. Г. Телійчука та інших.

Питання оперативно-розшукової протидії злочинам проти власності тривалий час ставали предметом наукових розробок вчених. З урахуванням часу підготування цих робіт, криміногенної ситуації того часу, чинного законодавства та інших складових, сьогодні більшість з них становить лише теоретичну цінність, як базовий потенціал та підґрунтя для порівняльного аналізу. Так, інтерес становлять праці В. А. Пашковського «Проблеми боротьби з крадіжками, грабежами та розбоями», яка була видана у 1980 р. [22], Б. П. Смагоринського «Оперативно-розшукова тактика та організація розкриття крадіжок, грабежів, розбійних нападів та шахрайств», видана у 1986 р. [26]. Докладно надаючи оперативно-розшукову характеристику цих злочинів, науковці пропонують конкретні рекомендації щодо протидії оперативно-розшуковими заходами. Своєю чергою, безпосередньо тактичним питанням оперативно-розшукового попередження та розкриття злочинних посягань на майно туристів було присвячено наукову працю

Ю. М. Худякова та Е. П. Вечерніна «Попередження та розкриття посягань на особисте майно іноземних громадян», яка була видана у 1988 р. у Всесоюзному науково-дослідному інституті МВС СРСР, що існував на той час [24].

На теренах незалежної України значна кількість вчених досліджувала проблемні питання оперативно-розшукової протидії злочинам проти власності і на рівні дисертаційних робіт, і на рівні наукових статей та навчальних посібників. Значний внесок у розробку наукових засад оперативно-розшукової протидії злочинам проти власності зробив професор О. О. Подобний. Підготовлена ним у 2013 р. дисертація на здобуття наукового ступеню доктора юридичних наук була присвячена теоретичним, правовим та організаційно-тактичним основам оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ у боротьбі з корисливо-насильницькою організованою злочинністю [25]. Він на концептуальному рівні окреслив основні кримінологічні підходи щодо боротьби з корисливо-насильницькою організованою злочинністю; визначив межі кримінально-правової регламентації боротьби з корисливо-насильницькою організованою злочинністю; обґрунтував місце оперативно-розшукової боротьби з корисливо-насильницькою організованою злочинністю в загальній теорії оперативно-розшукової діяльності; встановив взаємозалежність оперативно-розшукової та кримінально-процесуальної діяльності в сучасних умовах реформування кримінального судочинства; запропонував зміст оперативно-розшукової характеристики корисливо-насильницької організованої злочинності; класифікував корисливо-насильницькі організовані злочинні угруповання, визначив їх структурну побудову; окреслив соціально-психологічні особливості учасників корисливо-насильницьких організованих злочинних угруповань, запропонував найсуттєвіші критерії класифікації конфліктів, що виникають у таких угрупованнях; обґрунтував значення і взаємозв'язок субкультури та інфраструктури корисливо-насильницької організованої злочинності; систематизував історичні етапи розвитку оперативних підрозділів по боротьбі з корисливо-насильницькою організованою злочинністю; окреслив чинну систему й структуру оперативних підрозділів по боротьбі з корисливо-насильницькою організованою злочинністю, їх вади та напрями оптимізації; виявив недоліки у визначенні завдань та функцій системи оперативних підрозділів по боротьбі з корисливо-насильницькою організованою злочинністю; визначив компетенцію працівників оперативних підрозділів, що здійснюють боротьбу з корисливо-насильницькою організованою злочинністю; окреслив проблеми взаємодії та координації оперативних підрозділів у боротьбі з корисливо-насиль-

ницькою організованою злочинністю; визначив суб'єкти, об'єкти і пошукові ознаки оперативного пошуку корисливо-насильницької організованої злочинності, а також поняття, суб'єкти, види, завдання та перспективні напрями правоохоронної розвідки у зазначеній сфері; запропонував шляхи вирішення сучасних проблем оперативної розробки корисливо-насильницьких організованих злочинних угруповань, окреслив завдання такої розробки та умови їх реалізації; обґрунтував напрями оптимізації документування корисливо-насильницької організованої злочинної діяльності; класифікував операції з реалізації матеріалів оперативної розробки корисливо-насильницьких організованих злочинних угруповань; визначив сутність оперативно-розшукового забезпечення кримінального судочинства у провадженнях про корисливо-насильницьку організовану злочинну діяльність [25].

Питанням протидії злочинам проти власності присвятив свої наукові праці професор Д. Й. Нікіфорчук («Оперативно-розшукова характеристика бандитизму», 2000 р., «Боротьба оперативних підрозділів МВС України з бандитськими формуваннями», 2000 р., «Організація і тактика оперативної розробки бандитських формувань», 2002 р., «Протидія грабездам оперативними підрозділами МВС України», 2011 р. [26]).

Тактичні аспекти оперативно-розшукової протидії окремим видам злочинів проти власності присвячені праці А. В. Баб'яка, М. В. Стацака, В. В. Шендрика [27]. Питання оперативно-розшукової протидії злочинам проти власності, вчиненим в районі проведення антитерористичної операції, аналізуються в колективній монографії С. В. Албула, О. Ю. Анциферова, В. В. Шендрика, Я. В. Стрелюка «Теоретично-прикладні засади протидії підрозділами карного розшуку злочинам проти власності у районі проведення антитерористичної операції» [28].

Необхідно, на наш погляд, вказати значну кількість досліджень, серед яких здобутки М. Г. Богуславського «Організація і тактика оперативної розробки організованих злочинних груп корисливо-насильницького спрямування (за матеріалами підрозділів ГУБОЗ МВС України)», К. В. Драчової «Протидія грабездам та розбоям, які вчиняють неповнолітніми», О. І. Козаченка «Попередження та розкриття грабездів, поєднаних з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище», А. Г. Лісового «Організація й тактика попередження та розкриття розбійних нападів на об'єкти, що знаходяться під охороною (за матеріалами підрозділів карного розшуку МВС України)», В. В. Плукар «Тактичні основи розкриття розбоїв, вчинених організованими групами», В. В. Приловського «Організаційно-тактичні основи діяль-

ності карного розшуку щодо попередження та розкриття корисливо-наси́льницьких злочинів», В. М. Рудіка «Оперативно-розшукове забезпечення кримінального судочинства у справах про корисливо-наси́льницькі злочини», В. О. Сілюкова «Організація і тактика розкриття серійних розбійних нападів», В. Г. Телійчука «Особливості попередження та розкриття оперативними підрозділами МВС України розбійних нападів на квартири громадян», В. В. Черепущака «Взаємодія підрозділів карного розшуку з органами досудового слідства у протидії корисливо-наси́льницьким злочинам». Водночас, незважаючи на суттєвий науковий інтерес до проблемних аспектів оперативно-розшукової протидії злочинам проти власності, питання правових та організаційно-тактичних засад протидії злочинам проти власності туристів в Україні потребують, за нашим переконанням, подальших ґрунтовних досліджень.

Висновки. Вивчення дисертаційних і монографічних досліджень недавніх років свідчить про недостатню розробленість загальних теоретичних та організаційно-тактичних питань протидії злочинам проти власності туристів в Україні. Досі невизначеними і не розробленими є: питання нормативно-правового регулювання протидії злочинам проти власності туристів в Україні; визначення особливостей оперативно-розшукової характеристики протидії злочинам проти власності туристів в Україні; зміст та недоліки інформаційно-аналітичного забезпечення протидії злочинам проти власності туристів; напрями внутрішньої та зовнішньої взаємодії підрозділів Національної поліції у протидії злочинам проти власності туристів в Україні; тактичні особливості оперативно-розшукових заходів з протидії злочинам проти власності туристів; особливості використання негласних працівників у протидії злочинам проти власності туристів. Це вказує на актуальність та необхідність розв'язання наукового завдання, що полягає в розробленні сучасних напрямів організації і тактики протидії злочинам проти власності туристів в Україні та розробці на їх основі науково обґрунтованих практичних рекомендацій.

1. Протидія кримінальним правопорушенням підрозділами карного розшуку МВС України: навчальний посібник / С. В. Албул, Т. С. Демедюк, О. Є. Користін та ін. Одеса: ОДУВС, 2015. 354 с.

2. Злочинність в Україні. Основні показники стану та структури злочинності за 2012–2016 роки: статистичний збірник. К.: ВПЦ МВС України, 2016. 201 с.

3. Албул С. В. Корисливо-наси́льницькі злочини відносно іноземців в Україні: кримінологічний аналіз: монографія. Одеса: Видавець Букаєв В. В., 2009. 144 с.

4. Албул С. В. Кримінологічна характеристика корисливо-насильницьких злочинів відносно іноземних громадян: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Одеса: ОНЮА, 2005. 194 с.

5. Андрушко А. В., Нестерова І. А. Злочинність у сфері туристичного бізнесу: кримінологічна характеристика та запобігання: монографія. Ужгород: ІВА, 2016. 218 с.

6. Батиргарєєва В. С. Кримінологічна характеристика та попередження розбоїв, поєднаних з проникненням у житло: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.08. «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Х., 2002. 20 с.

7. Головкін Б. М. Корислива насильницька злочинність в Україні: феномен, детермінація, запобігання: монографія. Х.: Право, 2011. 440 с.

8. Коржанський М. І., Белинський А. Ф. Корислива злочинна діяльність: монографія. К.: Генеза, 1998. 358 с.

9. Нікітенко С. В. Профілактика корисливих та корисливо-насильницьких злочинів, скоєних жінками на тлі наркоманії: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Х.: ХНУВС, 2004. 214 с.

10. Попович О. М. Криминологическая характеристика групповых корыстно-насильственных преступлений и их предупреждение органами внутренних дел: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право». М., 2000. 165 с.

11. Владимирова В. А., Холостов В. И. Ответственность за грабеж и личность грабителя: учебное пособие. М.: ВНИИ МВД СССР, 1976. 340 с.

12. Дьоменко С. В. Вимагання: кримінально-правовий та кримінологічний аналіз: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.08. «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». К., 2006. 20 с.

13. Іваненко І. В. Бандитизм: кримінологічне та кримінально-правове дослідження: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.08. «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Одеса, 2003. 20 с.

14. Колодяжний М. Г. Кримінологічна характеристика та запобігання вимаганням, поєднаним із насильством: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.08. «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Х., 2010. 20 с.

15. Петров Д. В. Кримінологічна характеристика та запобігання грабеджам і розбоям, що вчиняються неповнолітніми у громадських місцях: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». К.: Національна академія прокуратури України, 2015. 255 с.

16. Яницька Н. В. Групова корисливо-насильницька злочинність молоді і її попередження: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.08. «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». К., 2000. 20 с.

17. Аленин Ю. П., Тищенко В. В. О классификации очагов корыстно-насильственных преступлений. *Актуальные проблемы уголовного процесса и криминалистики на современном этапе: межвузовский сборник научных трудов*. Одесса: ОГУ им. И. И. Мечникова, 1993. С. 56–61.

18. Кривошеин П. К. Расследование разбойных нападений: учебное пособие. К.: РИО МВД УССР, 1990. 218 с.

19. Мельничок В. М. Розслідування вимагання в сучасних умовах: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.09. «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза». – К., 1998. 20 с.

20. Тищенко В. В. Концептуальні основи розслідування корисливо-насильницьких злочинів: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Одеса: ОНЮА, 2003. 445 с.

21. Кричун Ю. А. Основы выявления та розслідування корисливо-насильницьких злочинів: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 21.07.04. «Оперативно-розшукова діяльність». Одеса: ОЮІ ХНУВС, 2005. 20 с.

22. Хірсин А. В. Криміналістичне забезпечення розслідування корисливо-насильницької організованої злочинної діяльності: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». К.: КНУВС, 2006. 291 с.

23. Щербак Г. В. Початковий етап розслідування розбоїв, вчинених з метою заволодіння приватним майном громадян: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». К.: КНУВС, 2006. 200 с.

24. Вечернин Э. П., Кравченко М. В., Худяков Ю. М. Предупреждение и раскрытие посягательств на личное имущество иностранных граждан. М.: ВНИИ МВД СССР, 1988. 156 с.

25. Подобний О. О. Теоретичні, правові та організаційно-тактичні основи оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ у боротьбі з корисливо-насильницькою організованою злочинністю: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д-ра юрид. наук: 12.00.09. «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Одеса: НУ «Одеська юридична академія», 2013. 40 с.

26. Протидія грабегам оперативними підрозділами МВС України: навчальний посібник / Д. Й. Никифорчук, В. І. Василичук, О. І. Козаченко та ін.; за заг. ред. О. М. Джузі. Хмельницький: ХНУ, 2011. 115 с.

27. Теорія і практика протидії вимагання оперативними підрозділами органів внутрішніх справ України: монографія / А. В. Баб'як, І. О. Крепаков, О. С. Омельченко та ін. Львів: Галицька видавнича спілка, 2012. 246 с.

28. Теоретично-прикладні засади протидії підрозділами карного розшуку злочинам проти власності у районі проведення антитерористичної операції: монографія / С. . Албул, О. Ю. Андиферов, Я. В. Стрелюк, В. В. Шендрик та ін.; за заг. Ред. С. М. Гусарова. Х.: ХНУВС, 2015. 356 с.

Albul S. V., Manojlenko K. N. Analytical review of the problem of counteracting crimes against the property of tourists in Ukraine

The article is devoted to the issues of scientific development of the problems of counteracting crimes against the property of tourists in Ukraine and the main

directions of their scientific research. The article analyzes the main provisions of modern scientific developments in the field of criminal law, criminology, criminology, the theory of operational-search activity. The authors analyze in detail criminal-ly-legal, criminalistic, procedural, and also operatively-search aspects of counteraction against crimes against property of tourists in Ukraine.

The authors, based on the analysis of existing points of view, the results of personal research, express their own attitude to this issue and offer qualitatively new approaches to determining promising areas of counteracting crimes against the property of tourists in Ukraine.

It is noted that at the conceptual level, scientists outline the main criminological approaches to combating selfish-violent organized crime; the boundaries of the criminal-legal regulation of the fight against mercenary-violent organized crime are defined; the place of operative-search fighting against selfish-violent organized crime in the general theory of operative-search activity is substantiated; the ratio of operational and investigative and criminal-procedural activity in the current conditions of criminal justice reform is determined; the content of operative-search characteristics of selfish-violent organized crime, etc. was proposed. Despite the significant scientific interest in the problematic aspects of operational-search counteraction to crimes against property, the question of legal, organizational and tactical grounds for combating crimes against the property of tourists in Ukraine requires, in our conviction, further thorough research.

Key words: motives for the commission of crimes; operatively-search activity; crime; crimes against property; counteraction to crimes; tourists.

Стаття надійшла 13 березня 2018 р.

УДК 343.123

**Л. Ф. Гула,
Н. Л. Гула**

ДЕТЕРМІНАНТИ ЗЛОЧИННОСТІ В КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧИХ УСТАНОВАХ

Розглянуто поняття та зміст детермінантів злочинності в кримінально-виконавчих установах. Охарактеризовано структуру обставин, що сприяють вчиненню злочинів засудженими у місцях позбавлення волі. Окреслено фактори, що зумовлюють недоліки у діяльності кримінально-виконавчих установ. Визначено основні внутрішні чинники, що спонукають вчинення злочинів засудженими у місцях позбавлення волі. З'ясовано залежність пенітенціарної злочинності від непрофесійної діяльності персоналу зазначених установ, що належить до основних недоліків у системі виконання кримінальних покарань.

Ключові слова: пенітенціарна злочинність; детермінанти; причини, умови, внутрішні чинники, діяльність персоналу.